

Asia: VN/4845/2020

Lausuntopyyntö asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista

Lausunnonantajan lausunto

Mitä seuraavista työryhmän tarkastelemista vaihtoehtoista kannatatte?

Asumisneuvonnan lakisääteistäminen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen koordinoimalla sopimusmallilla

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Moniheli ry:n lausunto asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista ympäristöministeriölle

Moniheli kiittää mahdollisuudesta lausua Asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän loppuraporttiin ja siinä ehdotettuihin vaihtoehtoihin asumisneuvonnan lakisääteistämiseksi.

Moniheli ry on yli sadan monikulttuuri-, maahanmuuttaja- ja kotoutumista edistävän järjestön valtakunnallinen verkosto. Jäsenemme tekevät ruohonjuuritason kotouttamista omissa yhteisöissään ja vievät arvokasta tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta niille, jotka eivät ole oikeutettuja palveluihin tai eivät niihin löydä. Tavoitteemme on yhdenvertaisuuden edistäminen Suomessa.

Moniheli ry on toiminut maahan muuttaneiden asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi vuodesta 2016. Monihelin Katto-toiminnassa olemme tarjonneet raportissa määriteltyjen käsitteiden valossa niin asumissosiaalisen työn luonteista työtä, asumisneuvontaa kuin asumisohjaustakin suomeksi, arabiaksi ja englannin kielellä. Kokemuksemme on, että mikäli ihmisellä on vain alkeet suomen kielestä, eikä hän ole tottunut hoitamaan asioitaan internetissä myös asumiseen liittyvät kysymykset muodostuvat helposti ongelmiksi, joiden järjestäminen itsenäisesti on mahdotonta.

Kannatamme asumisneuvonnan lakisääteistämistä

Asumisneuvonnan lakisääteistäminen on Monihelin näkökulmasta erittäin kannatettava aloite. Tutkimuksen valossa tiedämme, että maahan muuttaneet asuvat vuokralla kantaväestöä useammin ja varsinkin Suomeen muuttamisen alkuvaiheessa asuminen yksityisillä vuokra-asuntomarkkinoilla on yleistä. Asumisneuvonnan tarjoaminen asumismuodosta riippumatta ennaltaehkäisisi asumisen ongelmia ja vuokravelkojen syntyä nykyistä paremmin. Asumisneuvonnan lakisääteistämistä esittävä työryhmä toteaa raportissaan, että asumisneuvonta on todella kustannustehokas tapa ennaltaehkäistä häätöjä. Häätö on myös taloudellisten näkökulmien lisäksi ihmisten elämän radaltaan suistavat kriisi, jonka ennaltaehkäisy voi pysäyttää monen muunkin asian suistumisen raiteiltaan yksilöiden ja perheiden elämässä.

Kotoutumispalveluissa annettava asumistieto

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) edellyttää 7§:ssä että maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa sekä tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Laissa ei mainita asumista ja asumista koskevaa tietoa erikseen. Tietoa asumisesta annetaan osassa kotoutumispalveluita, mutta se ei kohdenna kattavasti kaikille Suomeen muuttaneille henkilöille.

Tieto asumisesta tulisi olla tarjolla matalalla kynnyksellä ja selkeällä kielellä ja mahdollisuuksien mukaan myös omalla äidinkielellä erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa myös suurin osa Suomen vieraskielisestä väestöstä asuu.

Määritelmä ja tulkkaus

Asumisneuvonnan lakisääteistämisessä tärkeää on lakisääteiseksi muuttuvat asumisneuvonnan määrittely, jotta rajapinta järjestötoimijoiden asumisen äärellä tehtävään työhön on selkeä. Asumisneuvonnan tulisi tarjota tukea myös asunnon etsimiseen, sillä tätä tukea on nykyisessä järjestelmässä erityisen vähän ja se on yksi asunnottomuutta tuottava mekanismi. Erityisesti yksityisillä vuokra-asuntomarkkinoilla ulkomaisella nimellä vuokranantajia lähestyvät asunnon etsijät kohtaavat syrjintää (Öblom 2017), joten mahdollisuudet löytää asuntoa itsenäisesti ovat kapeammat.

Asumisneuvonnan lakisääteistämisen prosessissa tulisi myös huolehtia siitä, että asumisneuvonnan asiakkaille turvataan mahdollisuus tulkkiin, jos oman kielistä neuvontaa ei ole saatavilla.

Järjestöjen rooli turvattava

Lakisääteisellä asumisneuvonnalla ei voida korvata jo nyt tehtävää työtä erityistä tukea tarvitsevien ryhmien asumisen tukemiseksi. Lakisääteisen asumisneuvonnan rinnalla tulee säilyttää järjestöjen erityisryhmien itsenäistä asumista tukeva ja asumisen ongelmia ennaltaehkäisevä asumisohjaus ja turvata sen rahoitus ja pitkäjänteinen kehittäminen. Mikäli asunnon etsimistä ei määritellä osaksi asumisneuvontaa, sen tulee olla osana järjestöjen asumisohjausta.

Lakisääteisen asumisneuvonnan vastuutaho

Asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportissa esitetään neljä vaihtoehtoa lakisääteisen asumisneuvonnan vastuutaholle: hyvinvointikuntayhtymät, kunnat, ARA:n koordinoima sopimusmalli ja se, että lakisääteistämistä ei toteuteta.

Lakisääteisen asumisneuvonnan tulisi siis olla muodoltaan sellainen, joka mahdollistaa olemassa olevien toimijoiden osaamisen hyödyntämisen ja kehittämisen samalla kun se parantaa asumisneuvonnan saatavuutta asumismuodosta ja vuokranantajatahosta riippumatta ja vakiinnuttaa asumisneuvonnan valtakunnallisesti.

Moniheli katsoo, että asumisneuvonnan lakisääteisen mallin tulee mahdollistaa myös kuntakohtaisten erityispiirteiden huomioimisen. Vieraskielisen väestön osuus eri kunnissa vaihtelee suuresti, joten tarve esimerkiksi monikieliselle neuvonnalle on suuremmissa kunnissa suuri, mutta pienemmissä kunnissa lähes tarpeeton.

Asumisneuvonnan tulee myös olla kuntalaista lähellä oleva toimija, jonka puoleen on matala kynnyks kääntyä.

Kannatamme lakisääteistämistä, joten emme kannata vaihtoehtoa 4.

Asumisneuvontaa tarvitsevalle henkilölle ei välttämättä ole tarvetta sosiaalipalveluiden asiakkuudelle, joten emme kannata asumisneuvonnan liittämistä osaksi hyvinvointikuntayhtymää eli vaihtoehtoa 1. Tämän vaihtoehdon ongelmana on myös se, että hyvinvointikuntayhtymät ovat vasta rakentumassa oleva kokonaisuus.

Moniheli katsoo, että esitetyistä vaihtoehdoista 3. eli ARA:n koordinoima sopimusmalli mahdollistaisi kuntakohtaisen joustavuuden, ja olemassa olevien toimijoiden osaamisen hyödyntämisen myös jatkossa. Malli 3. olisi hyvä tapa viedä asumisneuvontaa kohti lakisääteistä palvelua. Väliaikaisen malli riskinä on se, että poliittisen tahdon hiipuesssa vaalien myötä lakisääteistäminen jää kesken.

Moniheli kannattaa myös mallia 2., jossa asumisneuvonta toteutuisi kunnan järjestämisvastuulla ja lähellä kuntalaista osana kunnan muita palveluita.

Asumisen turvaaminen on yksi tärkeimmistä seikoista, jotta ihmisellä on edellytykset rakentaa itselleen ja perheelleen hyvää ja turvallista arkea. Asumisneuvonta on tässä kustannustehokas tapa tukea hyvää elämää.

Hussein Abdirahim
Moniheli ry

Vilkama Veera
Moniheli ry